

Nimeni nu este vrednic...

Unul dintre scopurile principale ale ritualurilor Intrării mari este pregătirea duhovnicească a slujitorilor pentru aducerea Sfintei Jertfe. Un loc important în acest sens îl ocupă rostirea în taină de către preot a rugăciunii „*Nimeni nu este vrednic*” după ecfonisul „*Ca sub stăpânirea ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh ...*” al celei de a doua rugăciuni pentru credincioși, în timp ce credincioșii intonează Heruvicul.

Rugăciunea este rostită de către preot pentru sine

Rugăciunea din timpul cântării heruvimice, deși apare în cele mai vechi manuscrise liturgice, nu face parte din structura originală a Liturghiei. Este probabil o rugăciune de origine monastică, adoptată la Marea Biserică (Sfânta Sofia) din Constantinopol în a doua jumătate a secolului al X-lea. Ea dublează oarecum atât rugăciunea punerii înainte spusă după așezarea darurilor pe Sfânta Masă cât și rugăciunile pentru credincioși, subliniind și dezvoltând ideile cuprinse în acestea. Cuprinzând numeroase citate și aluzii scripturistice, se distinge de celelalte rugăciuni ale Sfintei Liturghii atât prin faptul că este adresată lui Hristos și nu lui Dumnezeu Tatăl, cât și prin faptul că este rostită de către preot pentru sine, la persoana I singular, și nu în numele comunității.

Răspunderea personală a preotului pentru plinătatea vieții bisericești

Înainte de aducerea darurilor pe Sfânta Masă și săvârșirea jertfei fără de sânge, rugăciunea „*Nimeni nu este vrednic*”, de o frumusețe și profunzime aparte, exprimă cutremurul cu care preotul trebuie să-și împlinească marea sa slujire, conștiința nevredniciei sale și a nevoii de a primi ajutorul de sus.

În același timp ea îi atrage atenția preotului asupra răspunderii personale pe care o are, căci numai hirotonia nu îl face în mod automat un slujitor vrednic. „*Biserica nu neagă validitatea tainelor săvârșite de orice popă, fie bun, fie rău, însă Biserica totodată cunoaște și toată înfricoșătoarea realitate a dependenței vieții bisericești de demnitatea sau nedemnitatea acelorora cărora le este încredințată iconomia tainelor lui Dumnezeu?*”. Așa dar, ceea ce trebuie să căutăm nu este minimul, validitatea, ci plinătatea vieții în Hristos trăită în Biserică în slujbe și, în mod deosebit, în Sfânta Liturghie.

E nevoie ca fiecare, preot sau laic, să se străduiască ca, în puterea Sfântului Duh, să se ridice la înălțimea slujirii sale. De aceea rugăciunea preotului pentru sine se completează în mod fericit cu cântarea heruvimică ce ne îndeamnă pe toți să lepădăm toată grija cea lumească pentru a-L putea primi pe Hristos.

Tâlcuirea rugăciunii

„*Nimeni dintre cei legați cu poftă și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie, sau să slujească Ție, Împăratul Slavei (Psalm 23, 7-10); căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru puterile cele cerești.*” - Rugăciunea debutează cu afirmarea neputinței oricărei făpturi omenești de a se ridica la vrednicia slujirii lui Dumnezeu „*căci este lucru mare și înfricoșător*” chiar și pentru îngeri. De altfel Heruvicul ne avertizează că, participând la Sfânta Liturghie, noi închipuim puterile îngerești. Titlul de Împărat al slavei este preluat din Psalmul 23, 7-10 unde se precizează că Împăratul slavei este „*Domnul (Yahve) Cel tare și puternic, Domnul Cel tare în război*”. Aplicând lui Hristos, căruia îi este închinată rugăciunea, această titulatură, noi afirmăm implicit dumnezeirea Sa.

„Dar totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea negraită și nemăsurată, nemutat și neschimbat Te-ai făcut om, și Arhiereu Te-ai făcut nouă, și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge.” - Cunoscând neputința omenească, „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aiba viața veșnică” (Ioan 3, 16). Potrivit învățăturilor formulate la sinoadele III și IV ecumenice (431 respectiv 451), Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om adevărat însă a rămas și Dumnezeu adevărat, firea omenească unindu-se cu cea dumnezeiască în persoana Mântuitorului Iisus Hristos neamestecat și neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit. Rugăciunea noastră preia termenul *atreptos* (*neschimbat*) al acestei definiții dogmatice pentru a sublinia unirea celor două firi în persoana Mântuitorului.

Hristos, aducându-se pe Sine însuși ca jertfă unică și atotcuprinzătoare, S-a arătat a fi Arhiereu desăvârșit: „sfânt, fără de răutate, fără de pată, osebit de cei păcătoși, și mai presus decât cerurile” (Evrei 7, 26). El este Arhiereul nostru cel mare care a străbătut cerurile (Evrei 4, 15) și care, fiind Dumnezeu adevărat și om adevărat, poate suferi cu noi în slăbiciunile noastre, ispitit întru toate după asemănarea noastră, afară de păcat (Evrei 4, 16). Preoția lui Hristos se împlinește veșnic în Biserică fiindcă El „a dat preotului sfânta slujire văzută a jertfei liturgice fără de sânge, adică l-a făcut organ conștient prin care El însuși Își actualizează jertfa de pe Golgota în mod nesângeros spre împărtășirea credincioșilor cu ea sub chipuri văzute”.

„Că singur Tu, Doamne Dumnezeul nostru, stăpânești cele cerești și cele pământești (I Paral 29, 11), Care Te porți pe scaunul cel de heruvimi, Domn al serafimilor și Împăratul lui Israel (Sofonie 3, 15; Ioan 1, 49), Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești (Isaia 57, 15).” - Rugăciunea insistă asupra faptului că Arhiereul nostru, Cel care este alături de noi în slăbiciunile noastre și a încredințat preotului slujirea văzută a jertfei celei fără de sânge, este Dumnezeul cel Atotputernic, Cel singur Sfânt. Pentru a exprima cu cât mai multă putere acest lucru sunt preluate sau parafrazate o serie de expresii biblice care ni-l descoperă pe Dumnezeu. Ne alăturăm lui David care îl slăvește pe Dumnezeu spunând: „Toate câte sunt în cer și pe pământ sunt ale Tale; a Ta este, Doamne, împărăția și Tu ești mai presus de toate, ca unul ce împărățești peste toate” (I Paral 29, 11). Iar proorocul Sofonie Îl numește Împăratul lui Israel (Sofonie 3, 15), expresie preluată de Natanael pentru a-L numi pe Hristos (Ioan 1, 49).

„Deci pe Tine Te rog, Cel ce Singur ești bun (Matei 19, 17) și bine-ascultător, caută spre mine păcătosul și netrebnicul robul Tău (Luca 17, 10) și îmi curățește sufletul și inima de cugete viclene (Evrei 10, 22); și învrednicește-mă (II Corinteni 3, 6), cu puterea Sfântului Tău Duh, pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, să stau înaintea Sfintei Tale Mese acesteia, și să jertfesc Sfântul și Precuratul Tău Trup și Sfântul Sânge. Căci la Tine vin, plecându-mi grumajii mei și mă rog Ție: să nu întorci fața Ta de la mine (Psalm 142, 7), nici să mă lezezi dintre slujitorii Tăi (Înt 9, 4), ci binevoiește să-Ți fie aduse darurile acestea de mine, păcătosul și nevrednicul robul Tău.” În fața lui Dumnezeu, despre Care Însuși Hristos ne spune că este *Cel singur bun* (Matei 19, 17), preotul se vede așa cum este adică păcătos, plin de cugete viclene, slugă netrebnică ce încearcă să facă ceea ce este dator să facă (Luca 17, 10). Realizând cât este de nevrednic își pune nădejdea în Cel care l-a chemat la slujirea aceasta îmbrăcându-l în harul preoției cerând să-l învrednicească, precum pe Sfântul Apostol Pavel (II Corinteni 3, 6), să fie slujitor al Său și să aducă Sfânta Jertfă.

„Ca Tu ești Cel ce aduci și Cel ce Te aduci (ești adus), Cel ce primești și Cel ce Te împarti (ești împartit), Hristoase Dumnezeul nostru, și Ție slava înaltam, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și Bunului și de viața făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.” Încheierea rugăciunii ni-L descoperă pe Hristos în mijlocul Bisericii Sale ca adevărat slujitor al Sfintei Liturghii, în același timp jertfitor, jertfa și primitor al jertfei. Pentru a exprima această sunt folosite patru participii preluate dintr-o omilie a lui Teofil al

Alexandriei (atribuita inițial Sfântului Chiril al Alexandriei) rostită în Joia Mare a anului 400: „*Cel ce aduci și Cel ce Te aduci (ești adus), Cel ce primești și Cel ce Te împarti (ești împartit)*”. Folosirea celui de al treilea participiu (Cel ce primești) a dat naștere la mijlocul secolului al XII-lea, la o puternică controversă teologică ca urmare a contestării calitatii de primitor a jertfei a lui Hristos de către un oarecare Soterikhos Panteugenes, candidat pentru scaunul de patriarh al Antiohiei. Două sinoade ținute la Constantinopol în 1156 și 1157 au exprimat învățătura ortodoxă potrivit căreia Iisus Hristos în Euhariștie și pe Cruce ca om se aduce lui Dumnezeu iar ca Dumnezeu primește această jertfă în unire cu Tatăl și cu Duhul.

Preotul nu se separă de credincioși

Preotul este organul văzut prin care Hristos aduce și este adus ca jertfă de unde se vede încă o dată responsabilitatea lui înfricoșătoare. Dar preotul nu monopolizează slujirea. El devine organ văzut prin care lucrează Hristos în virtutea hirotoniei prin care primește preoția Mântuitorului pe care Acesta a încredințat-o Bisericii, Trupul Său. Toți slujesc la Liturghie, fiecare însă în rândul treptei sale și fără ca slujirile să se confunde. Preotul nu se separă de credincioși în aducerea Sfintei Jertfe ci este întâi-stătătorul adunării euharistice afirmând prin aceasta unirea tuturor, clerici și laici, în slujirea Sfintei Liturghii.